

Η Αγία Ολυμπιάς η Διακόνισσα

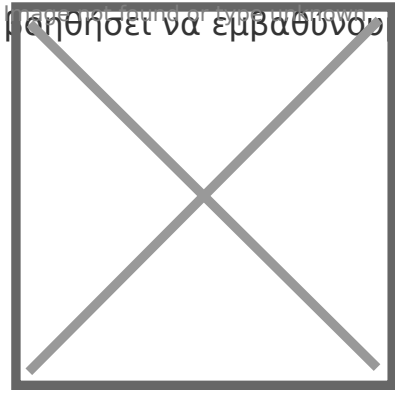
[Ορθοδοξία](#) / [Αγιολογία](#)

[Αρχιμανδρίτης Ηλίας Μαστρογιαννόπουλος](#)

Δέκα εφτά ολόκληροι αιώνες μας χωρίζουν από την φωτεινή μορφή μιάς λησμονημένης κοινωνικής εργάτιδας, που έζησε κι' έδρασε στο Βυζάντιο κατά τα τέλη του Δ' αιώνα. Και όμως η Ολυμπιάδα, αν και απέχει τόσο από μας, παρουσιάζει ένα εξαιρετικό ενδιαφέρον για τον σύγχρονο κοινωνικό άνθρωπο. Η υπέροχη αυτή φυσιογνωμία αποτελεί τη δόξα του σώματος των «διακονισσών».

Πολλοί σύγχρονοί της και μεταγενέστεροι ιστορικοί ασχολήθηκαν με τη ζωή και τη δράση της Ολυμπιάδας. Και όλοι την αναφέρουν πλάι στον Ιωάννη το Χρυσόστομο, που στάθηκε γι' αυτήν πατέρας και οδηγός, στη δόξα και στον πόνο. Μήπως όμως κι' αυτή δεν υπήρξε σύμβουλος και στήριγμα και συνεργάτης του μεγάλου ανδρός στο δύσκολο και τραχύ έργο του; Να γιατί το έργο της μπορεί να κατανοηθεί μόνο όταν μελετηθεί μέσα στο πλαίσιο της στενής συνεργασίας με τον Χρυσόστομο. Άλλωστε, ίσως αυτή η συνεργασία, που πήγαζε από μια βαθύτερη ψυχική ομοιότητα των δύο εκείνων υπέροχων ψυχών, να είναι και το μυστικό του μεγαλείου και της δόξας της Ολυμπιάδας. Μια ματιά στη ζωή της, πρώτα, θα μας

μετά θα ήθελε να εμβαθύνω με έπειτα στην προσωπικότητα και το έργο της.

Η Ολυμπιάδα γεννήθηκε γύρω στα 370 μ.Χ. από γονείς

ειδωλολάτρες. Η οικογένειά της ήταν αρχοντική. Ο πατέρας της κόμης της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Η μόρφωση που της δόθηκε δεν μπορούσε παρά να είναι ανάλογη με τα πλούτη και την κοινωνική της θέση. Η ορφάνια όμως που ήρθε πρόωρα να σκιάσει τα παιδικά της χρόνια ήταν το προοίμιο της μακριάς αλυσίδας των θλίψεων, που επρόκειτο να γίνουν ο αχώριστος σύντροφος της ζωής της. Ο θείος της Προκόπιος που την ανέλαβε τώρα, είναι φίλος του Γρηγορίου του Ναζιανζηνού.

Της άρεσε της μικρής Ολυμπιάδας να τον φωνάζει «πατέρα» τον Γρηγόριο, όσο ήταν στην Κωνσταντινούπολη. Η πατρική αγάπη του Μεγάλου Γρηγορίου προς την Ολυμπιάδα εξηγεί και το ποίημα που αργότερα της αφιέρωσε στο γάμο της. Ο γάμος της Ολυμπιάδας με τον Νεβρίδιο, νέο υψηλής κοινωνικής θέσεως, πριν καν περάσουν δύο χρόνια, την ρίχνει σε καινούργιο πένθος με τον πρόωρο θάνατό του. Δεν περνά πολύς καιρός και οι προτάσεις για δεύτερο γάμο πολιορκούν κυριολεκτικά τη νέα χήρα.

Ο αυτοκράτορας Θεοδόσιος ασκεί τρομερή πίεση πάνω της, θέλοντας να την εξαναγκάσει να πανδρευτεί τον συγγενή του Ελπίδιο. Μα η Ολυμπιάδα αρνείται σταθερά. Την πρώιμη χηρεία της τη θεωρεί κλήση θεία και αποφασίζει ν' αφιερώσει τη ζωή της στην υπηρεσία του Θεού και της κοινωνίας. Η πίεση όμως του αυτοκράτορα δεν υποχωρεί. Ο δεσποτισμός του φθάνει σε τέτοιο σημείο, ώστε διατάζει τη δήμευση της μεγάλης περιουσίας της. Η απάντηση της Ολυμπιάδας στο Θεοδόσιο είναι ένα γράμμα «αξιοπρεπούς σαρκασμού». Τη δήμευση της κολοσσιαίας περιουσίας ακολούθησαν και άλλοι περιορισμοί. Ο Ελπίδιος, για να την αναγκάσει να τον δεχθεί για σύζυγο, της στερεί την γλυκύτερη απασχόλησή της. Της απαγορεύει να πηγαίνει στην εκκλησία. Τι μπορούν να επιτύχουν όμως ο εξωτερικός καταναγκασμός και οι πιέσεις σε μια ψυχή αδέσμευτη, σε μια καρδιά φλογισμένη από την αγάπη; Το πνεύμα νικά την ύλη κι' η αγάπη τη βία. Ο αυτοκράτορας, ντροπιασμένος επί τέλους για την τυραννική του διαγωγή, ανακαλεί τη διαταγή του και η περιουσία της Ολυμπιάδας επανέρχεται πάλι στα

χέρια της. Τώρα πιά η Ολυμπιάδα είναι ελεύθερη να ρυθμίσει όπως θέλει τη ζωή της. Έχει όλες τις εξωτερικές και εσωτερικές προϋποθέσεις για μια ζωή χαράς και γι' αυτό με χαρά την αφιερώνει στα έργα της αγάπης. Με τη χαρά εκείνου που ξέρει τι πιστεύει και τι επιδιώκει. Από δω και πέρα η ζωή της πιστής χήρας είναι μια ζωή αφιερωμένη «από αγάπη που πιστεύει και από πίστη που αγαπά».

Την τεραστία περιουσία της (χρυσάφι, ασήμι, κτήματα, επαύλεις) προσφέρει στην Εκκλησία. Στα τριάντα της χρόνια χειροθετείται διακόνισσα από τον προκάτοχο του Χρυσοστόμου στον πατριαρχικό θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως Νεκτάριο και εντάσσεται έτσι μέσα σ' ένα οργανωμένο σύνολο, κατατάσσεται εθελοντικά στο στρατό των γυναικών της αγάπης. 250 αφιερωμένες Χριστιανές είναι στις διαταγές της.

Στο μεταξύ ανεβαίνει στον πατριαρχικό θρόνο ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος. Η Ολυμπιάδα γίνεται δεξί του χέρι. Δεν άργησαν όμως λύκοι βαρείς να σκορπίσουν και ποιμένα και πρόβατα. Τους διωγμούς και την εξορία, τα διάφορα δεινά του μεγάλου Ιεράρχη τα συμμαρτύνει κι' αυτή από μακριά και σχίζεται κυριολεκτικά η ευαίσθητη γυναικεία της καρδιά. Τη συκοφαντούν, τη σέρνουν στα δικαστήρια με τη βαριά κατηγορία ότι είναι ένοχη για την πυρκαγιά της βασιλικής της Αγίας Σοφίας. Στην αυστηρότατη ανάκριση που έγινε, το ήρεμο θάρρος της και η δηκτική ειρωνεία στις απαντήσεις της τους κατέπληξε όλους.

Αλλά δεν έφθαναν οι ηθικοί πόνοι και της καρδιάς το μάτωμα. Ήρθε και η βαριά αρρώστια, να συμμαχήσει με τα άλλα βάσανα, με το βαρύ πρόστιμο που της επιβλήθηκε και με τους διωγμούς από τόπο σε τόπο, που απογέμιζαν αργά και σταθερά το ποτήρι της ζωής της με πίκρες. Έπρεπε κι' αυτή να γευθεί σαν το δάσκαλό της τα βάσανα της εξορίας για μια αιτία τόσο τιποτένια: Γιατί δεν θέλησε να επικοινωνήσει με τον ανάξιο επίσκοπο Αρσάκιο.

Δεν είναι γνωστό πόσα χρόνια μετά το θάνατο του Χρυσοστόμου έζησε η Ολυμπιάδα, ούτε ξέρουμε την ακριβή χρονολογία του θανάτου της. Φαίνεται όμως ότι ασφαλώς ζούσε, όταν ο Παλλάδιος έγραψε (408 μ.Χ.) το γνωστό διάλογο για τον Ιωάννη το Χρυσόστομο.

Η ανδρεία, η ηρωική υπομονή, η μόρφωση, είναι τρία από τα πνευματικά μαργαριτάρια που κοσμούν την «ανδρεία γυναίκα», όπως την ονομάζει ο Παλλάδιος. Κανείς από όσους κρίνουν σωστά δεν της βρίσκει ψεγάδι. Μέσα στον πόνο που από τα παιδικά της χρόνια την συντρόφεψε, ως τον τάφο, ξεδίπλωσε η Ολυμπιάδα το μεγάλο της ανάστημα. Τη διακρίνει η ηθική ανωτερότητα και αξιοπρέπεια, η ευγένεια της ψυχής, η σταθερότητα, η απλότητα, το πνεύμα της θυσίας και του ηρωισμού. Ποιο απ' όλα αυτά τα ατίμητα στολίδια να πρωτοθαυμάσει κανείς; «Εγώ γνωρίζω των λογισμών σου την ευγένεια», την

βεβαιώνει ο σεβαστός της δάσκαλος. Δεν λύγισε ούτε μπροστά στις απειλές και τις πιέσεις του ισχυρότερου προσώπου της βυζαντινής αυτοκρατορίας, του αυτοκράτορα. Με αξιοπρέπεια αποσβόλωσε δικαστές και ισχυρούς της γης και έκανε σεβαστή μια νεαρή αδύνατη χήρα.

Και αυτά σε μια εποχή πολυτέλειας αμύθητης μέσα στη βασιλεύουσα και από κυρία της ανώτερης αριστοκρατίας! Αλλ' ακριβώς η κυρία αυτή ξεχωρίζει από όλες τις άλλες σύγχρονες και όμοιές της, γιατί δεν ξιπάστηκε από τον πλούτο της και τα εξωτερικά της προσόντα, αλλά καλλιεργήθηκε, και πλούτισε τον ψυχικό της θησαυρό. Και ακριβώς γι' αυτό έκανε ένα τόσο μεγάλο έργο, που καιρός είναι να δούμε.

Είναι αλήθεια, δύσκολο να παρουσιάσει κανείς ένα έργο αγαθοποιίας και αγάπης, όταν έχει γίνει από άνθρωπο που το κάνει αφανώς και με το σύνθημα το «να μη γνωρίζει η αριστερά σου τι ποιεί η δεξιά σου». Και είναι βέβαιο πως η παρουσίαση αυτή πολύ θα υπολείπεται από την πραγματικότητα.

Στο μεγάλο σταθμό της ζωής της, στην κρίσιμη στιγμή που σχηματίζονται οι μεγάλες αποφάσεις της για μια ζωή ολοκληρωτικά αφιερωμένη, κάνει αμέσως αποσυμφόρηση των περιττών πραγμάτων, που είχε στο σπίτι της. Τώρα πιά το σπίτι της είχε άλλο προορισμό : Επρόκειτο να γίνει κέντρο πνευματικό, φιλοξενίας κέντρο, που θα ένωνε Ανατολή και Δύση και θα παρείχε δωρεάν κατοικία στους χριστιανούς που συνέρρεαν στη Κωνσταντινούπολη από όλον τον χριστιανικό κόσμο.

Μα μήπως ήταν μόνο η φιλοξενία, η τόσο ταιριαστή αυτή αρετή, στη χριστιανή γυναίκα; Ήταν και τόσες άλλες εκδηλώσεις της πολύπλευρης ανιδιοτελούς αγάπης που κάνουν τη χριστιανική καρδιά της γυναίκας να χωρά μέσα της όλο τον κόσμο. Εκεί όμως που η εφευρετικότητα της αγάπης της Ολυμπιάδας ξεπερνούσε κάθε όριο, ήταν στις φροντίδες για το Χρυσόστομο. Τι δεν επινοούσε η ευγενική διακόνισσα, για να τον ανακουφίσει!

Αλλά δεν σκόρπιζε από τον πλούτο της η Ολυμπιάδα μόνο στην Κωνσταντινούπολη σε όσους είχαν ανάγκη. Η ακτινοβολία της αγάπης της, έφθανε σε χώρες μακρινές και έρημες, ως τα πέρατα της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Και χρησιμοποιούσε για όργανο στην ιερή διακονία της αγάπης τον μεγαλόφωνο κήρυκα της αγάπης, τον Χρυσόστομο, στον τόπο της μαρτυρικής του εξορίας.

Και δεν ήταν μόνον η διατροφή των πεινασμένων, η επίσκεψη των αρρώστων και οι χίλιες δυό αγαθοεργίες, μοναδική απασχόληση της Ολυμπιάδας. Είχε και άλλα δύσκολα και υπεύθυνα καθήκοντα: Και είναι αλήθεια· τα πράγματα φωνάζουν ότι η

Ολυμπιάδα ήταν το στήριγμα της βασιλεύουσας. Ο προκάτοχος του Ιωάννη του Χρυσόστομου στον πατριαρχικό θρόνο Νεκτάριος, είχε την Ολυμπιάδα σύμβουλό του στα εκκλησιαστικά ζητήματα όχι λιγότερο από τον ίδιο τον Χρυσόστομο. Και γίνεται έτσι σύμβουλος εκείνου που κατείχε τον πρώτο εκκλησιαστικό θρόνο της Ανατολής. Τόση ήταν η σύνεσή της και η κριτική της ικανότητα! Αλλά και όταν η τρομερή θύελλα έρχεται να πετάξει τον στοργικό ποιμενάρχη στα βουνά της Αρμενίας και τότε η Ολυμπιάδα μένει πιστή στην προσφορά των πολύτιμων υπηρεσιών της. Σύμφωνα με τις οδηγίες που της δίνει στις μεγάλες επιστολές του, φροντίζει η Ολυμπιάδα για τον διακανονισμό σοβαρών ζητημάτων της Εκκλησίας. Ποτέ δεν φρονούσε ότι είχε κάνει κάτι σπουδαίο.

Αλλά και πόσες υπεράνθρωπες ενέργειες δεν έκανε για να γλυτώσει το σεβαστό της Ιεράρχη από την εξορία! Να κινήσει «πάντα λίθον» για να τον επαναφέρει, ή, τουλάχιστον, να του βελτιώσει τις συνθήκες της ζωής του. Μάταιες προσπάθειες που μεγαλώνουν τον πόνο και σχίζουν την καρδιά της γυναίκας με την ατσαλένια θέληση. Και θαυμάζει κανείς, μέσα στα γράμματα, τα αθάνατα αυτά αριστουργήματα της χριστιανικής φιλολογίας, το θαυμασμό του μεγάλου πατέρα μπροστά στο ηθικό μεγαλείο της Ολυμπιάδας. Την παρατηρεί και συγχρόνως της ψάλλει εγκώμια. «Γνωρίζω της φιλοσόφου ψυχής σου τα νεύρα», της γράφει, που όσο οι θλίψεις και οι διωγμοί μεγάλωναν, τόσο και αυτά γίνονταν εντονότερα και η ψυχική αντοχή γιγαντωνόταν, δυναμωμένη από τα λόγια της παρακλήσεως, που είναι απόσταγμα από τα λόγια της Γραφής, που «ο Θεός πάσης παρακλήσεως» τα έχει θησαυρίσει.

Και όταν ο ηρωικός ποιμενάρχης υποκύπτει στις αφάνταστες κακουχίες και περνά απ' τη ζωή αυτή στη ζωή της αιωνιότητας, η Ολυμπιάδα μένει ακόμη για να σκορπίζει τη χαρά στους πονεμένους, που τους ένοιωθε τόσο βαθιά! Συνεχίζει τη ζωή της προσφοράς στο βωμό της αγάπης και προγεύεται απ' αυτόν τον κόσμο τη χαρά του ουρανού.

<https://bit.ly/30KF5Gv>